

ЯН І

ORCID iD: 0000-0002-0454-2259

аспірантка кафедри теорії та історії музичного виконавства
Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського
(Київ, Україна)
yani.nmau@gmail.com

ПСИХОЛОГІЧНА ГОТОВНІСТЬ ПІАНІСТА ДО КОНЦЕРТНО-СЦЕНІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ОСНОВА ЙОГО ВИКОНАВСЬКОЇ СТАБІЛЬНОСТІ

Розглянуто проблему підготовки піаніста до прилюдної інтерпретації музичних творів в контексті формування та прояву його виконавської стабільності. Проаналізовано зміст поняття «психологічна готовність піаніста до концертно-сценічної діяльності» з позицій різних галузей науки. З'ясовано, що означений феномен виступає основою виконавської стабільності піаніста. Наголошено на взаємозалежності психологічної готовності піаніста до концертно-сценічної діяльності і якісної підготовки ним концертної програми. Уточнено роль синергійності їх дії у мобілізації творчого потенціалу піаніста для чіткої побудови в уяві програми техніко-тактичної інтерпретації музичних творів та для успішної її реалізації безпомилковим відтворенням виконавських навичок в умовах впливу внутрішніх чи зовнішніх стресорів на перебіг означеного процесу. Охарактеризовано творчо-інтерпретаційний потенціал піаніста з позицій консолідації його психолого-фізіологічних ресурсів, спрямованих на досягнення виконавської стабільності у концертно-сценічній діяльності. Встановлено, що навіть фрагментарне усвідомлення піаністом умов майбутнього концертно-сценічного виступу з урахуванням перспективи реалізації власного творчо-інтерпретаційного потенціалу відіграє важливу роль у підсиленні особистісної мотивації до цілеспрямованого формування психологічної стійкості як складової його виконавської стабільності. Описано специфіку зростання творчо-інтерпретаційного потенціалу піаніста, який детермінується активізацією його інтелектуально-образної сфери, спрямованої на уявне «передбачення» стресорів майбутнього концертно-сценічного виступу і на формування психологічної стійкості до їх негативної дії. Визначено вроджені і набуті властивості психологічної стійкості піаніста, які проявляється у здатності до уникнення/нівелювання негативного впливу стресорів на успішність перебігу виконавського процесу, а також у спроможності мобілізації творчо-інтерпретаційного потенціалу для сенсорно-моторної витримки або чинення опору діючим стресорам. Доведено, що функціонування психологічної стійкості піаніста в умовах дії стресорів концертно-сценічної діяльності уможливорюється взаємодією його когнітивних процесів з емоційно-вольовими станами, синергійність дії яких надає змогу досягати бажаного результату без включення резервних сил організму.

Ключові слова: концертно-сценічна діяльність, піаніст, психологічна готовність, психологічна стійкість, художній образ музичного твору, творчо-інтерпретаційний потенціал, виконавська стабільність, виконавська навичка.

Постановка проблеми... Готовність піаніста до концертно-сценічної

діяльності ґрунтується не тільки на сформованих виконавських уміннях та навичках, а, перш за все, на сформованих в уяві художніх образах, основу яких складає трансформований матеріал нотного тексту у звукові конструкції з передбаченою/непередбаченою варіативністю їх емоційно-тембрального забарвлення. Ефективність формування означеного феномену (готовності) залежить від злагодженості роботи когнітивних процесів, які забезпечують сприйняття, обробку, збереження необхідної інформації, а також її відтворення в умовах прилюдного виступу. Концертно-сценічна діяльність піаніста характеризуються не лише «прилюдністю», а й «підсумковістю» та «режимом безперервної роботи» психолого-фізіологічних механізмів його виконавського апарату. Означений вид діяльності уможлиблюється довільно/стихійно сформованою виконавською стабільністю, яка забезпечує збереження оптимального сценічного самопочуття, спрямованого на побудову в уяві програми техніко-тактичної інтерпретації музичних творів та на успішну її реалізацію безпомилковим відтворенням виконавських навичок.

Саме тому простежується потреба у розгляді психологічної готовності піаніста до концертно-сценічної діяльності, яка складає основу його виконавської стабільності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій... У сучасних наукових дослідженнях питання психологічної готовності особистості до професійної діяльності розглядалися з позицій:

- аксіологічного методологічного підходу до вивчення сутності поняття «психологічна готовність», вихідні положення якого надали змогу науковцям пов'язувати означений феномен з особистими естетично-духовними цінностями і подальшою їх трансформацією у процесі професійної діяльності завдяки одночасному прояву стійкості свідомості фахівця і її динамічності (Булгакова, 2019; Гуменюк, 2002; *Dracinski*, 2012 та інші);

- синергетичного методологічного підходу до вивчення сутності означеного феномену, за якого поняття «готовність» характеризується нелінійним та багаторівневим напрямом розвитку думки, спрямованої на

усвідомлення новизни у сприйнятій інформації або на її пошуки у процесі професійної діяльності (Козловський, 2012; *F. Chen, T. Chen, 2014; Lazarus, Cohen-Charash, 2001* та інші);

- особистісного методологічного підходу до розгляду змісту, структури, специфіки формування та прояву означеного феномену (психологічної готовності) з урахуванням короткострокової та тривалої дії стресорів, а також з урахуванням специфіки самонастройки когнітивних процесів фахівця на досягнення успіху (Шипилова, 2007; *Buck, 1991; Ginsberg, Wlodkowski, 2009* та інші);

- діяльнісного методологічного підходу до вивчення поняття «психологічна готовність», вихідні положення якого надали змогу інтерпретувати означений феномен як не статичне, а динамічне психічне утворення, що створює умови для досягнення фахівцем високої результативності діяльності під час дії внутрішніх та зовнішніх стресорів (Литвинчук, 2018; Черкашин, 1995; *Frijda, 1986* та інші) тощо.

На основі вихідних положень означених методологічних підходів вивчення питань психологічної готовності особистості до професійної діяльності, в кінці ХХ – на початку ХХІ століть здійснювалось дослідження змісту та структури виконавської стабільності піаніста. На сьогоднішній день у мистецтвознавстві з'ясовано, що виконавська стабільність піаніста забезпечує успішність концертно-сценічної діяльності завдяки взаємодії її динамічних та статичних складників, де перші спрямовуються на мобілізацію творчих ресурсів для чіткої побудови в уяві художніх образів музичних творів, а другі — на мобілізацію енергетичного потенціалу для безпомилкового відтворення виконавських навичок в умовах дії внутрішніх чи зовнішніх стресорів. Окрім цього доведено, що у процесі концертно-сценічної діяльності піаніста динамічна виконавська стабільність завдяки циклічності перебігу її внутрішніх елементів за алгоритмом «порядок → хаос» і, навпаки, «хаос → порядок» забезпечує утворення в його уяві художніх образів музичних творів з передбаченою/непередбаченою варіативністю їх емоційно-тембрального

забарвлення. Також обґрунтовано положення стосовно впливу статичної виконавської стабільності піаніста на відтворення виконавських навичок. Основні з них (положення) висвітлюють специфіку роботи психологічних механізмів, спрямованих на мобілізацію енергетичних ресурсів для поступової відмови від свідомого управління процесом відтворення рухових дій з метою його підпорядкування підсвідомості, а також для уникнення змінності відтворення «... конфігурацій рухових актів на сенсорно-перцептивному рівні, які забезпечували безпомилкове відтворення автоматизованих виконавських дій у процесі підготовки до прилюдної інтерпретації музичних творів» (Ян І, 2021, с. 101).

Втім, аналіз науково-методичної літератури та вивчення досвіду піаністів стосовно прилюдної інтерпретації музичних творів надає змогу констатувати наявність протиріччя між їх бажанням постійно демонструвати безпомилкове відтворення виконавських навичок в умовах дії внутрішніх та зовнішніх стресорів і не розробленістю в мистецтвознавстві методики цілеспрямованого формування у них виконавської стабільності з урахуванням знань специфіки злагодження роботи когнітивних процесів, які забезпечують сприйняття, обробку та збереження необхідної інформації, а також її відтворення в умовах концертно-сценічної діяльності.

Отже, важливість цілеспрямованої підготовки піаніста до прилюдної інтерпретації музичних творів та необхідність подолання вищезначеної суперечності, а також недостатня розробленість науковцями означеної проблеми зумовили вибір теми дослідження — «Психологічна готовність піаніста до концертно-сценічної діяльності як основа його виконавської стабільності»

Мета дослідження полягає у розгляді психологічної готовності піаніста до концертно-сценічної діяльності як складової його виконавської стабільності. Досягнення мети вимагало вирішення певних **завдань**, а саме:

1) проаналізувати зміст поняття «психологічна готовність піаніста до концертно-сценічної діяльності» в контексті тотожних понять різних галузей

науки;

2) розглянути творчо-інтерпретаційний потенціал піаніста як консолідатора його психолого-фізіологічних ресурсів, спрямованих на досягнення виконавської стабільності у концертно-сценічній діяльності;

3) охарактеризувати поняття «психологічна стійкість піаніста у концертно-сценічній діяльності» з позицій генетики та генезису.

Виклад основного матеріалу дослідження... Питання залежності успішності концертно-сценічної діяльності піаніста від перебігу психологічних процесів турбували не одне покоління як музикантів-виконавців, так і науковців. Незалежно від різних методологічних підходів до вивчення такої залежності вони дійшли висновку, що злагодженість відтворення навіть якісно засвоєного матеріалу піаністом у період підготовки до концертно-сценічної діяльності з «ідеально відточеними» виконавськими «рухами пальців» може порушуватись впливом на означений процес внутрішніх та зовнішніх стресорів (Бочкар'єв, 1989; Гофман, 1961; Юник, 1996; Юник, 2009; Яо Цзялі, 2022 та інші).

У психологічній науці кінця ХХ – початку ХХІ століть доведено, що успішність будь-якої прилюдної діяльності фахівця потребує не тільки його ретельної професійної підготовки основаної на міцних знаннях, уміннях і навичках, а й сформованої психологічної готовності до виконання поставлених завдань в умовах дії стресорів (Литвинчук, 2018; Черкашин, 1995; Шипилова, 2007; *Buck*, 1991; *Ginsberg, Wlodkowski*, 2009 та інші). Психологічну готовність науковці розглядають з позицій особистісного потенціалу, який характеризують не тільки як «... наявні ресурси, а й приховані можливості (резерви), уособлюючи абсолютно всі наявні в особистості засоби та можливості, що можуть використовуватись (реалізований потенціал) або не використовуватись (нереалізований потенціал)... поняття «потенціал особистості» є полікомпонентним, оскільки до його складу входять емоційно-вольовий, лідерський, організаційний, аксіологічний, інтелектуальний, комунікативний, креативний та ряд інших підвидів потенціалу (І. Юник, 2022, сс. 181-182).

Отже, особистісно-професійний потенціал піаніста виступає консолідатором усіх його творчих ресурсів (в т.ч. резервних), адже навіть фрагментарне усвідомлення ним умов майбутнього концертно-сценічного виступу з урахуванням перспективи реалізації власного творчого потенціалу відіграє важливу роль у підсиленні особистісної мотивації до цілеспрямованого формування завадостійкості. Особистісно-професійний потенціал піаніста також виступає джерелом як стихійного, так і цілеспрямованого формування його виконавської стабільності. Ігнорування або недостатній аналіз власного потенціалу призводить до появи невідповідності між бажанням піаніста і його реальними можливостями. Звичайно, для прояву високого рівня виконавської стабільності у процесі концертно-сценічної діяльності піаністу потрібно дбати про кардинальні зміни не бажань, а реальних можливостей, адже відмова від розвитку власного творчо-виконавського потенціалу призводить до «капітуляції професійних амбіцій». Саме тому питання щодо доцільності/недоцільності його нескінченного вдосконалення є контекстуальним складником попередньо здійсненої профорієнтації піаніста. Окрім того, загальна вигода від цілеспрямованого розвитку його творчо-виконавського потенціалу має комплексно-синергійний характер і являє собою взаємопідсилююче поєднання динаміки «росту» означеного феномену як фундатора психологічної готовності піаніста до концертно-сценічної діяльності і його виконавської стабільності загалом.

Аналіз власного творчо-виконавського потенціалу надає змогу піаністу не лише адекватно оцінити «стартові» можливості, а й визначити пріоритетні напрями подальшого розвитку «гальмуючих» його складників. За умови усвідомлення таких напрямів вже відбувається стихійна детермінація вмотивованості піаніста до ідентифікації власних творчо-інтелектуальних та артикуляційно-креативних ресурсів з урахуванням «прихованих» резервів. Активізація психологічної готовності піаніста до ефективної реалізації власного творчо-виконавського потенціалу здійснюється з урахуванням контекстуально-ситуаційних особливостей його позиціонування в уявних умовах майбутньої

концертно-сценічної діяльності. Його реалізація в реальних умовах прилюдного виступу передбачає вирішення ряду взаємопов'язаних завдань, відповідних етапові моделювання ідентичних потенційних детермінант у період репетиційного програвання музичних творів.

Отже, закономірним свідченням інтенсифікації етапу зростання творчо-виконавського потенціалу піаніста є активізація його інтелектуально-образної сфери. Вона (активізація) спрямовується на уявне «передбачення» подразників майбутнього прилюдного виступу, які можуть створити небажану емоціогенну ситуацію. Такими подразниками можуть бути стресори:

- невдачі в попередніх аналогічних або наближених умовах концертно-сценічної діяльності;
- відчуття острашу під час прилюдної інтерпретації музичних творів;
- відвернення уваги від процесу інтерпретації музичних творів;
- високого темпу або швидкості відтворення виконавських навичок під час інтерпретації віртуозних музичних творів або гри пасажів;
- боротьби (особливо під час конкурсних виступів);
- тривалої концертно-сценічної діяльності, які породжують розумову/фізичну перевтому (Юник, 2009).

Вплив означених стресорів або навіть одного із них на перебіг концертно-сценічної діяльності може спричинити сповільнення процесу реалізації творчо-виконавського потенціалу піаніста, що вимагає від інтерпретатора заздалегідь продуманої стратегії і тактики недопущення такого «сповільнення» або віднайдення індивідуально адаптованих шляхів усунення їх/його негативної дії, зокрема: не рекомендується розглядати реальну реалізацію творчо-виконавського потенціалу як наслідок аналогічних минулих невдалих ініціатив у попередніх прилюдних виступах, оскільки вони відбувалися в інших концертних залах або перед іншою слухацькою аудиторією; у разі раптової (непередбаченої) появи таких стресорів або виникнення сумніву щодо успішності реалізації власного творчо-виконавського потенціалу, в моменти відсутності гри доцільно пригадувати і утримувати в уяві провідні ознаки

вдалого минулого концертно-сценічного виступу, де діяли подібні/наближені стресори тощо.

Таким чином слід зазначити, що успішність піаніста в прилюдному виступі залежить не тільки від якості підготовки концертної програми, а й від його психологічної готовності до концертно-сценічної діяльності. Розглядаючи психологічну готовність піаніста виключно в контексті індивідуальності, слід зазначити, що це є його стійкість до прояву стресорів, яка забезпечується впевненістю у:

- спроможності максимальної мобілізації власного творчо-виконавського потенціалу;
- реальності досягнення поставленої мети;
- дотриманні оптимального рівня емоційного збудження під час прилюдної інтерпретації музичних творів;
- надійному засвоєнні необхідних знань, професійних умінь та виконавських навичок (Яо Цзялі, 2022).

Формування психологічної готовності піаніста до концертно-сценічної інтерпретації музичних творів як складової його виконавської стабільності уможлиблюється взаємодією когнітивних процесів з емоційно-вольовими властивостями. Їх синергійність надає змогу піаністу адекватно «відповісти» на негативну дію стресорів без включення резервних сил організму, тобто створює його психологічну стійкість. Означене поняття (психологічна стійкість) інтерпретується як не вроджена, а набута властивість піаніста, що виявляється у здатності до уникнення/нівелювання негативного впливу стресорів на його концертно-сценічну діяльність, а також у спроможності мобілізувати творчо-виконавський потенціал для сенсорно-моторної витримки або чинення опору діючим стресорам. «Недостатня сформованість цієї властивості призводить фахівців до послаблення контролю за перебігом концертно-сценічної діяльності, розладу злагодженості автоматизованого відтворення виконавських дій, неадекватної оцінки отриманої інформації тощо». (Д. Юник, 2022, с. 86).

Психологічна стійкість піаніста характеризується спроможністю його

когнітивних процесів не втрачати злагодженість їх перебігу навіть під негативною дією стресорів. Психологічну стійкість піаніста можна визначити співвідношенням результативності музично-виконавської діяльності у звичних умовах та результативності діяльності в більш емоціогенних умовах, до яких відносяться концертно-сценічні виступи з урахуванням коефіцієнту складності інтерпретаційно-виконавських завдань і обчислити за допомогою формули

$$P = \frac{P_1}{P_2} \cdot K, \text{ де:}$$

P — показник психологічної стійкості піаніста;

P_1 — показник результативності діяльності в концертно-сценічних умовах;

P_2 — показник результативності діяльності у звичних умовах;

K — коефіцієнт виконання ускладнених інтерпретаційно-виконавських завдань (Юник, 2009).

Із цієї формули видно, що психологічна стійкість піаніста детермінується складністю інтерпретаційно-виконавських завдань. Зокрема, коли піаніст в емоціогенних умовах виконує ускладнені музичні твори, особливо технічної спрямованості, то спостерігається зниження його виконавської стабільності, і, навпаки, результативність виконання нескладних музичних творів за таких же обставин — підвищується.

Складність інтерпретаційно-виконавських завдань можна умовно розмежувати на три види незалежно від того, що рівень їх складності є індивідуальним для кожного піаніста.

Перший вид складності інтерпретаційно-виконавських завдань пов'язується із застосуванням піаністом раніше сформованих стереотипних ігрових навичок. Рівень їх складності визначається кількістю елементів виконавської дії, ступенем їх подібності, існуючими взаємозв'язками, якістю автоматизації та вимогливістю до точності відтворення. Чим більше елементів містить у собі одна виконавська дія, тим складнішим для піаніста стає процес її переавтоматизації за умови ледь помітної відмінності навіть одного з її

елементів. Саме тому процес безпомилкової швидкої реалізації переавтоматизованих стереотипних виконавських дій ускладнюється як у звичних, так і в емоціогенних умовах діяльності. Натомість слід зазначити, що саме якісно автоматизовані піаністом виконавські дії, як правило, менше піддаються дезорганізаційному впливу зовнішніх стресорів. Більш того, в емоціогенних умовах концертно-сценічної діяльності вони досить часто відтворюються швидше і якісніше, ніж у звичних, якщо рівень збудження піаніста не перевищує порогову величину. Чим більше елементів містить у собі одна виконавська дія, тим складнішим для піаніста стає процес її переавтоматизації за умови ледь помітної відмінності навіть одного з її елементів. При їх формуванні методом багаторазових повторень позитивний ефект появляється лише в тих випадках, коли з кожним повторенням операції залишаються беззмінними. За умови зміни послідовності виконавських рухів чи їх спрямованості процес об'єднання всіх рухів у виконавські дії, аналогічно як і процес їх автоматизації загальмовується. Таким чином може відбуватися руйнація навіть вже якісно сформованих виконавських навичок. Саме тому такі якісно сформовані виконавські навички зі встановленням жорсткого стереотипу способів виконання необхідних операцій важко піддаються видозміненню, варіативності, гнучкості та модифікації власної структури.

Другий вид складності інтерпретаційно-виконавських завдань пов'язується з нестатичними умовами їх виконання, які зобов'язують піаніста здійснювати усвідомлену координацію заучених дій. Рівень їх складності визначається:

- кількістю елементів однієї виконавської дії, які підлягають координації, та їх різноманітністю;
- важкістю усвідомленої координації хоча б одного з елементів виконавської дії (особливо в швидкому темпі її відтворення);
- наявністю часового ліміту.

Також слід зазначити що, кожне пристосування піаніста до нестатичних умов виконання ускладнених завдань другого типу потребує віднайдення

адекватних способів реагування на можливі зміни цих умов та доцільної координації процесу відтворення окремо взятої, навіть якісно автоматизованої дії. Наявність різноманітних елементів у кожній автоматизованій дії вимагає від піаніста арсеналу відповідної кількості когнітивних операцій, спрямованих на усвідомлене управління процесом відтворення кожного нетипового їх елементу. Саме «втручанням» свідомості піаніста у виконання якісно сформованих піаністично-ігрових навичок (автоматизованих виконавських дій) і загальмовується швидкість їх відтворення. Найбільше ускладнюється інтерпретаційно-виконавське завдання останнім вищезначеним чинником (наявністю часового ліміту), адже часовим дефіцитом детермінується високий темп та швидкість локалізації відповідних кодів у довгостроковій пам'яті піаніста, їх активації та трансформації у семантичні поняття, які репрезентуються до оперативної його пам'яті з метою реалізації, що може призвести до появи будь-якого з руйнівних видів естрадного хвилювання («хвилювання-страху», «хвилювання-апатії» або «хвилювання-паніки»). Особливо підсилює інтенсивність дії означених видів естрадного хвилювання піаніста вплив «режиму безперервної діяльності» на відтворення виконавських навичок (Юник, 2009).

Третій вид складності інтерпретаційно-виконавських завдань пов'язується з постійною потребою піаніста у творчій активності, спрямованій на:

- уявне формування нових оригінальних художніх образів, основу яких складає трансформований матеріал нотного тексту у звукові конструкти з передбаченою/непередбаченою варіативністю їх емоційно-тембрального забарвлення;

- реалізацію уявно створених художніх образів безпомилковим відтворенням заздалегідь сформованими виконавськими навичками;

- оцінювання непередбачених змін/стресорів зовнішніх умов прилюдної інтерпретації музичних творів.

Звичайно, окрім означених напрямів спрямованості творчої активності

піаніста, третій вид складності інтерпретаційно-виконавських завдань пов'язується з ростом кількості опосередкованих, абстрактних і складних роздумів, необхідних для вирішення означених завдань.

Отже, складовою психологічної готовності піаніста до концертно-сценічної діяльності виступає його психологічна стійкість до негативного впливу внутрішніх та зовнішніх стресорів на успішність перебігу означеного процесу. Остання (психологічна стійкість) детермінується складністю інтерпретаційно-виконавських завдань, які можна умовно розмежувати на три види.

Висновки.

1. Психологічна готовність піаніста до концертно-сценічної діяльності як і якість підготовки ним концертної програми складає основу його виконавської стабільності. Психологічна готовність піаніста до концертно-сценічної діяльності забезпечує мобілізацію його творчого потенціалу для чіткої побудови в уяві програми техніко-тактичної інтерпретації музичних творів та для успішної її реалізації безпомилковим відтворенням виконавських навичок в умовах впливу внутрішніх чи зовнішніх стресорів на перебіг означеного процесу.

2. Творчо-інтерпретаційний потенціал піаніста виступає консолідатором усіх його психолого-фізіологічних ресурсів (в т. ч. резервних). Фрагментарне усвідомлення піаністом умов майбутнього концертно-сценічного виступу з урахуванням перспектив реалізації власного творчо-інтерпретаційного потенціалу відіграє важливу роль у підсиленні особистісної мотивації до цілеспрямованого формування психологічної стійкості як складової його виконавської стабільності. Зростання творчо-інтерпретаційного потенціалу піаніста детермінується активізацією його інтелектуально-образної сфери, спрямованої на уявне «передбачення» стресорів майбутнього концертно-сценічного виступу і на формування психологічної стійкості до їх негативної дії.

3. Психологічна стійкість піаніста виступає складовою його психологічної

готовності до концертно-сценічної діяльності. Психологічна стійкість піаніста характеризується не вродженими, а набутими властивостями, які проявляються у здатності до уникнення/нівелювання негативного впливу стресорів на успішність перебігу виконавського процесу, а також у спроможності мобілізувати творчо-інтерпретаційний потенціал для сенсорно-моторної витримки або чинення опору діючим стресорам. Функціонування психологічної стійкості піаніста в умовах дії стресорів концертно-сценічної діяльності уможлиблюється взаємодією його когнітивних процесів з емоційно-вольовими станами. Синергійність дії когнітивних процесів і означених станів надає змогу піаністу проявляти психологічну стійкість до негативного впливу стресорів на успішність прилюдної інтерпретації музичних творів без включення резервних сил організму. Психологічна стійкість піаніста детермінується складністю інтерпретаційно-виконавських завдань, які можна умовно розмежувати на три види.

Перспективи подальших розвідок у цьому напрямі будуть скеровані на вивчення фізіологічних детермінант формування виконавської стабільності піаніста, від яких залежить якісне утворення виконавських навичок і безпомилкове їх відтворення в умовах концертно-сценічної діяльності.

Список використаної літератури і джерел

1. Бочкарёв, Л. Л., 1989. *Психологические механизмы музыкального переживания*. Дисс. д-ра психол. наук. Киевский государственный университет им. Т. Г. Шевченка.
2. Булгакова, О. Ю., 2019. *Психологічна готовність студентів до соціальної взаємодії*. Дис. д-ра психол. наук. Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».
3. Гофман, И., 1961. *Фортепьянная игра. Ответы на вопросы о фортепьянной игре*. Перевод с английского Г. А. Павлова. Москва: Музгиз.
4. Гуменюк, О. Є., 2002. *Психологія Я-концепції: монографія*. Тернопіль: Економічна думка.
5. Козловський, Ю. М., 2012. *Моделювання наукової діяльності вищого навчального закладу: теоретико-методологічний аспект: монографія*. Львів: СПОЛОМ.
6. Литвинчук, М. Ю., 2018. *Формування психологічної готовності майбутніх прикордонників до прийняття рішення в кризових ситуаціях*. Дис. канд. психол. наук. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України.
7. Черкашин, А. И., 1995. *Формирование эмоциональной устойчивости специалиста пожарной охраны к воздействию стресс-факторов повышенной интенсивности*. Дисс. канд. психол. наук. Харьковский Университет внутренних дел МВД Украины.
8. Шипилова, Е. В., 2007. *Формирование психологической готовности студентов-психологов к профессиональной деятельности*. Дисс. канд. психол. наук. Академия повышения квалификации и переподготовки работников образования.

9. Юник, Д. Г., 2009. *Виконавська надійність музикантів: зміст, структура і методика формування: монографія*. Київ: ДАКККіМ.
10. Юник, Д. Г., 2022. Структурно-функціональна модель виконавської надійності музикантів у концертно-сценічній діяльності. *Часопис Національної музичної академії імені П. І. Чайковського*, 3–4(56–57), сс.71–96.
11. Юник, І. Д., 2022. *Бренд науково-педагогічного працівника вишу: монографія*. Кам'янець-Подільський: Аксіома.
12. Юник, Т. І., 1996. *Вдосконалення методики запам'ятовування музичного тексту як засіб розвитку виконавської майстерності студентів-піаністів*. Дис. канд. пед. наук. Київський державний інститут культури.
13. Ян, Ї, 2021, Виконавська стабільність піаністів як мистецтвознавський феномен. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*, 1(50), сс.91–105.
14. Яо, Цзялі, 2022. Готовність студентів-вокалістів до сценічної діяльності у контексті теорії психологічного стресу. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. Серія 14: Теорія та методика мистецької освіти, 28, сс.130–137.
15. Buck, R., 1991. Motivation, emotion and cognition: A developmental-interactionist view. In: K. T. Strongman, ed. *International Review of Studies of Emotion*. Vol. 1. Chichester, Surrey: John Wiley & Sons, Inc., pp.134–151.
16. Chen, C.-F. and Chen, C.-T., 2014. The effect of higher education brand images on satisfaction and lifetime value from students' viewpoint. *Anthropologist*, 17(1), pp.137–145.
17. Dracinschi, M. C., 2012. Values and beliefs in social and emotional education. *IJGE: International Journal of Global Education*, 1(3), pp.21–43.
18. Frijda, N. H., 2009. *The emotions*. Cambridge: Cambridge University Press.
19. Ginsberg, M. B. and Wlodkowski, R. J., 2009. *Diversity and motivation. Culturally responsive teaching in college*. 2nd ed. San Francisco: Jossey-Bass.
20. Lazarus, R. S. and Cohen-Charash, Y., 2001. Discrete emotions in organizational life. *Emotions at work: Theory, research and applications for management*, 4584, pp.45–85.

References

1. Bochkarev, L. L., 1989. *Psychological mechanisms of musical experience*. Doctor of Psychology. Thesis. Kyiv State University of the T. G. Shevchenko.
2. Bulhakova, O. Yu., 2019. *Psychological readiness of students for social interaction*. Doctor of Psychology. Thesis. State institution "Southern Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynskiy".
3. Gofman, I., 1961. *Fortep'yannaya igra. Otvety na voprosy o fortep'yannoi igre [Piano game. Answers to questions about piano playing]*. Translated from English by G. A. Pavlov. Moscow: Muzgiz.
4. Humeniuk, O. Ye., 2002. *Psykhoholohiia Ya-kontseptsii: monohrafiia [Psychology of self-concept: monograph]*. Ternopil: Ekonomichna dumka.
5. Kozlovskiy, Yu. M., 2012. *Modeliuvannia naukovoї diialnosti vyshchoho navchalnoho zakladu: teoretyko-metodolohichniy aspekt: monohrafiia [Modeling of scientific activity of a higher educational institution: theoretical and methodological aspect: monograph]*. Lviv: SPOLOM.
6. Lytvynchuk, M. Yu., 2018. *Formation of psychological readiness of future border guards to make decisions in crisis situations*. Ph.D. in Psychology. Thesis. H. S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Sciences of Ukraine.
7. Cherkashin, A. I., 1995. *Formation of emotional stability of a fire protection specialist to the impact of stress factors of increased intensity*. Ph.D. in Psychology. Thesis. Kharkiv University of Internal Affairs of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine.
8. Shipilova, E. V., 2007. *Formation of psychological readiness of students-psychologists for professional activity*. Ph.D. in Psychology. Thesis. Academy for advanced training and retraining of educators.
9. Yunyk, D. H., 2009. *Vykonavska nadiinist muzykantiv: zmist, struktura i metodyka*

formuvannia: monohrafiia [Performance reliability of musicians: content, structure and method of formation: monograph]. Kyiv: DAKKKiM.

10. Yunyk, D. H., 2022. Strukturno-funktsionalna model vykonavskoi nadiinosti muzykantiv u kontsertno-stsenichnii diialnosti [Structural and functional model of performance reliability of musicians in concert and stage activities]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii imeni P. I. Chaikovskoho*, 3–4(56–57), pp.71–96.

11. Yunyk, I. D., 2022. *Brend naukovo-pedahohichnoho pratsivnyka vyshu: monohrafiia* [University professor's brand: monograph]. Kam'ianets-Podilskyi: Aksioma.

12. Yunyk, T. I., 1996. *The vocal performance creativity*. Ph.D. in Pedagogy. Thesis. The P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine.

13. Yan, I., 2021. Vykonavska stabilnist pianistiv yak mystetstvoznnavskyi fenomen [Performance stability of pianists as an art history phenomenon]. *Chasopys Natsionalnoi muzychnoi akademii Ukrainy imeni P. I. Chaikovskoho*, 1(50), pp.91–105.

14. Yao, Tsziali, 2022. Hotovnist studentiv-vokalistiv do stsenichnoi diialnosti u konteksti teorii psykholohichnoho stresu [The readiness of vocal students for stage activities in the context of the theory of psychological stress]. *Naukovyi chasopys NPU imeni M. P. Drahomanova*. Serii 14: Teoriia ta metodyka mystetskoï osvity, 28, pp.130–137.

15. Buck, R., 1991. Motivation, emotion and cognition: A developmental-interactionist view. In: K. T. Strongman, ed. *International Review of Studies of Emotion*. Vol. 1. Chichester, Surrey: John Wiley & Sons, Inc., pp.134–151.

16. Chen, C.-F. and Chen, C.-T., 2014. The effect of higher education brand images on satisfaction and lifetime value from students' viewpoint. *Anthropologist*, 17(1), pp.137–145.

17. Dracinschi, M. C., 2012. Values and beliefs in social and emotional education. *IJGE: International Journal of Global Education*, 1(3), pp.21–43.

18. Frijda, N. H., 2009. *The emotions*. Cambridge: Cambridge University Press.

19. Ginsberg, M. B. and Wlodkowski, R. J., 2009. *Diversity and motivation. Culturally responsive teaching in college*. 2nd ed. San Francisco: Jossey-Bass.

20. Lazarus, R. S. and Cohen-Charash, Y., 2001. Discrete emotions in organizational life. *Emotions at work: Theory, research and applications for management*, 4584, pp.45–85.

YANI

ORCID iD: 0000-0002-0454-2259

Postgraduate student at
the Department of Theory and History of Music Performance
P. I. Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine
(Kyiv, Ukraine)
yani.nmau@gmail.com

PSYCHOLOGICAL READINESS OF PIANIST FOR CONCERT AND STAGE ACTIVITY AS A BASIS OF HIS PERFORMING STABILITY

The author pays attention to the problem how to prepare a pianist for concert activity in front of a large audience from the point of view of interpreting musical works in order to form and demonstrate his performing stability. The article suggested the foundations for a comprehensive analysis of the conceptual content regarding the "psychological readiness of a pianist for concert and stage activity" from the standpoint of various branches of science. It was found that the specified phenomenon is a certain basis of the pianist's performance stability. The interdependence of the pianist's psychological readiness for concert and stage activity and the quality preparation of

the concert program by him is the basic foundation for the successful concert activity of a musician. The author specified in detail the role of the synergy of these two factors in mobilizing the pianist's creative potential to clearly construct in his imagination a program of technical-tactical interpretation of musical works. They are also important for the successful implementation of the program with the help of faultless reproductions of executive skills under the influence of internal or external stressors on the course of the specified process. The creative and interpretative potential of the pianist is characterized from the standpoint of consolidation of his psychological and physiological resources aimed at achieving performance stability in concert and stage activities. It has been established that even a fragmentary awareness by a pianist of the conditions of a future concert and stage performance, taking into account the perspective of realizing personal creative and interpretive potential, plays an important role in strengthening personal motivation for the purposeful formation of psychological stability as a component of his performance stability. The article presents the specifics of the growth of the pianist's creative and interpretive potential, which is determined by the activation of his intellectual and figurative sphere, aimed at the imaginary "prediction" of stressors in the future concert and stage performance and the formation of psychological resistance to their negative effects. The author defines the innate and acquired properties of the pianist's psychological stability, emphasizing that they are manifested in the ability to avoid or neutralize the negative impact of stressors on the success of the performance process, as well as in the ability to mobilize the creative and interpretive potential for sensory-motor endurance or resistance to existing stressors. It has been proven that the functioning of the pianist's psychological stability under the conditions of stressors of concert and stage activity is made possible by the interaction of his cognitive processes with emotional and volitional states, the synergy of which makes it possible to achieve the desired result without involving the body's reserve forces

Keywords: *concert and stage activity, pianist, psychological readiness, psychological stability, artistic image of a musical work, creative and interpretative potential, performing stability, performing skill.*

Стаття надійшла до редакції 20.12.2022 р.